

УДК 378.147:78.088]:004

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.15>

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

РАСТРУБА ТЕТЯНА ВІТАЛІЇВНА

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вокально-хорової майстерності
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
доцент кафедри вокального виконавства
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
rastruba_1510@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2232-1190

У статті схарактеризовано основні аспекти художньо-творчого спілкування, його значення й роль у формуванні фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва. Наголошується, що художньо-творче спілкування є ключовим елементом професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки воно сприяє розвитку їхніх творчих здібностей, емоційної та естетичної компетентностей, а також умінню виражати власні почуття й думки через музику. Звертається увага на важливість розвитку в майбутніх учителів музичного мистецтва навичок адаптації до змін у сучасному музичному мистецтві, творчого пошуку та самовдосконалення. Підкреслюється, що саме художньо-творче спілкування допомагає розвивати в майбутніх фахівців гнучкість мислення й здатність до інноваційного мислення, а також уміння швидко адаптуватися до різних життєвих ситуацій.

Доведено, що використання художньо-творчих методів спілкування сприяє розвитку креативності, емоційності, творчому самовираженню, взаєморозумінню між учителем та учнем. Крім того, автор підкреслює важливість розвитку в майбутніх вчителів музичного мистецтва емпатії й уміння співпереживати, оскільки це допомагатиме їм краще розуміти та підтримувати своїх учнів у їхньому творчому розвитку. Акцентується увага на тому, що такий підхід сприяє створенню позитивного психологічного клімату в навчальному середовищі, підвищує інтерес учнів до навчального процесу, сприяє їхньому творчому розвитку.

Загалом стаття підкреслює важливість художньо-творчого спілкування в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва й надає рекомендації щодо ефективних методів розвитку цієї компетентності.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, спілкування, комунікація, компетентності, принципи, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. Сьогодні, у часи стрімкого розвитку технологій ф збільшення ролі віртуального середовища, питання художньо-творчого спілкування в контексті формування фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва набуває особливої актуальності. Практичний досвід показує, що не завжди відбувається належне розуміння й урахування важливості художньо-творчої взаємодії в процесі навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, що може негативно позначитися на їхній професійній підготовці та в подальшому на педагогічній діяльності. Таким чином, важливим є пошук ефективних методик і підходів до розвитку

художньо-творчого спілкування в майбутніх фахівців, а також визначення його впливу на формування їхніх професійних навичок і забезпечення якісної освіти в музичній сфері.

Недостатнє усвідомлення важливості цього аспекту може призвести до ситуації, коли випускники не будуть готові до творчої педагогічної діяльності, не матимуть необхідних навичок для ефективної комунікації з учнями й колегами в галузі музики. Підкреслимо, що в сучасному суспільстві зростає потреба у використанні інноваційних методів навчання в музичній освіті, що вимагає від майбутніх учителів музичного мистецтва здатність до творчого самовираження та

пошуку нових шляхів у розвитку мистецької діяльності учнів. Тому для успішної професійної діяльності вчителя музики необхідні не лише знання теоретичних основ, а й уміння створювати умови для розвитку художньо-творчої активності учнів, що вимагає належного рівня художньо-творчого спілкування вчителя.

Розв'язання цієї проблеми вимагає уваги до психолого-педагогічних аспектів формування художньо-творчого спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва, упровадження в навчальний процес інноваційних методик, спрямованих на розвиток творчих здібностей, а також пошук оптимальних форм інтеграції з колегами та педагогічною спільнотою з метою обміну досвідом і підтримки творчого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Видатні філософи (К.-О. Апел, М. Бубер, Ю. Габермас, В. Малахов, К. Ясперс та ін.) досліджують різні аспекти спілкування. Соціальні виміри цієї проблеми розглядаються в наукових працях українських і зарубіжних учених (Є. Бистрицький, О. Білокобильський, П. Бурдье, А. Єрмоленко, В. Конецька, Дж. Макінтайр, Г. Почепцов, М. Фуко й ін.); психолого-педагогічні – у роботах засновників психологічної науки (Х. Алдер, К. Роджерс та ін.) і вчених-педагогів (О. Балл, І. Бех, І. Зязюн, Н. Волкова й ін.). Теоретичні дослідження зосереджують увагу на педагогічному спілкуванні під час професійної мистецької підготовки, що відображено в наукових працях Н. Гуральник, О. Єременко, О. Отич, Г. Падалки, Л. Паньків, О. Хижної, О. Шевнюк, О. Щербініної, О. Щолокової та ін.

У дослідженні А. Зайцевої [1] розкрито значення художньо-комунікативної культури для вчителя музичного мистецтва, виправдано концепційні передумови створення компонентної структури, розкрито роль художньо-комунікативної культури майбутнього учителя музики в його професійній діяльності відповідно до сучасних вимог діалогово-комунікативної парадигми в мистецькій освіті.

Проте, незважаючи на багатоаспектність і значущість проведених наукових досліджень,

актуальним залишається питання художнього спілкування як мистецької категорії у формуванні професійних навичок майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета статті полягає у вивченні ролі художньо-творчого спілкування як важливого елемента в процесі розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Основу дослідження становлять думки В. Малахова, котрий аналізує етичний вимір людської взаємодії, розглядаючи основні підходи до цієї проблеми у філософській думці як минулих, так і сучасних періодів [4]. У роботі автор запрошує до роздумів і порівнянь етичних аспектів концепцій таких філософів, як Мартін Бубер, Карл Ясперс, Жан-Поль Сартр, Еммануїл Левінас та інші представники філософської спадщини. Нам імпонують думки ученого в тому, що він визначає основні теми, які становлять концептуальний каркас етики спілкування загалом, такі як взаємодія діалогу й екзистенційної комунікації, відкритість до інших і збереження власної ідентичності, розуміння «Іншого» та «Третього» як особливих позицій у міжособистісних взаєминах, значення слів і мовчання, а також принципи справедливості й любові. Разом із тим особливу увагу науковець приділяє морально-етичним аспектам спілкування в сучасному світі.

Категорія «спілкування» в психолого-педагогічній літературі трактується як процес передачі й розуміння інформації, емоцій і думок між особами або групами, що може впливати на їхні міжособистісні взаємини та поведінку [6, с. 264]. Ми ж переконані, що спілкування є важливою передумовою для формування й розвитку як суспільства, так й окремої особистості.

Л. Засєкіна й Т. Пастрик [2] стверджують, що під час спілкування переважно відбувається обмін різноманітними видами активностей, ідей, установок, інтересів, емоцій тощо. Вони розрізняють три основні функції спілкування: передача інформації, регулювання взаємодії та емоційне спілкування. Окрім цього, у їхніх концепціях структури

спілкування виділяються три взаємопов'язані аспекти: *комунікація, взаємодія і сприйняття (перцепція)*.

Перший аспект – комунікативний – полягає в обміні інформацією між учасниками, але важливо зазначити, що це не просто технічний обмін фактами. Тут спілкування включає взаємини між активними учасниками, ураховуючи їхні установки, цілі й мотиви. Кожна сторона має зрозуміти й осмислити інформацію, яка подається, незалежно від її джерела.

Отже, у кожному акті спілкування важливо забезпечити єдність комунікативного процесу та пізнання. Обмін інформацією може впливати на поведінку партнера й змінювати тип відносин між учасниками комунікації. Таким чином, учасники спілкування повинні мати спільне розуміння ситуації, що можливе лише за умови включення комунікації в конкретну систему діяльності.

Другий аспект – взаємодія – це процес спілкування, у якому учасники взаємодіють, впливаючи один на одного, підтримуючи спільну діяльність для досягнення загальних цілей.

Третій – перцептивний – спосіб сприйняття й розуміння інших людей через сприйняття їхніх зовнішніх ознак та інтерпретацію їхніх вчинків згідно з нашими особистими характеристиками. Тут важливо мати взаєморозуміння під час спілкування, де ми «читаємо» та розшифровуємо поведінку й зовнішні дані інших людей.

Узагальнюючи вищенаведене, ми можемо сказати, що наше уявлення про іншу людину сильно залежить від нашої власної усвідомленості про себе. Це означає, що в рамках кожного окремого соціально-психологічного дослідження аналіз сприйняття іншої людини буде мати два аспекти: ідентифікаційний (схожість себе з іншим) та емпатичний (емоційна реакція на проблеми іншої людини); рефлексивний (усвідомленість того, як нас сприймає наш співрозмовник). Особливий інтерес для вирішення проблеми дослідження становить сам процес вивчення індивідами один одного.

Власний практичний і науковий досвід дає нам змогу сформулювати категорію *«педагогічне спілкування» як процес взаємодії між*

учителем та учнем, спрямований на успішність навчання, за якого викладач створює умови для формування характеру й напрямку учіння. Також важливо при цьому враховувати внутрішні, психологічні процеси та механізми спілкування, що впливають на його функціонування в педагогічному процесі. У цьому контексті різновиди педагогічного спілкування відрізняються за способами взаємодії: персональне спілкування вчителя й учня (індивідуальне спілкування), спілкування вчителя з групою учнів або з усіма учнями; спілкування, яке відрізняється емоційною рівновагою або нерівновагою; активний чи пасивний початок спілкування; пряма або непряма участь у ньому. Разом із тим у педагогічному спілкуванні дуже важливе взаєморозуміння та взаємоповага, а також уміння уникнути конфліктів. Є моменти, коли спілкування відбувається на рівні рівноправності між учителем та учнем. Отже, зв'язок з учнями відіграє ключову роль у педагогічному процесі, особливо його комунікативний аспект.

Також варто враховувати, що спілкування є багатофункціональним процесом, який включає психологічні, соціальні й інструментальні функції. Ці три функції дійсно відіграють важливу роль у спілкуванні. Так, психологічна функція відображає вплив спілкування на розвиток особистості; соціальна – стосується впливу спілкування на розвиток суспільства, а інструментальна функція визначає способи взаємодії між людьми та їхнім оточенням.

Специфіка підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва зумовлює використання більшою мірою індивідуальної форми навчання, яка дає змогу викладачу підлаштувати підхід до кожного здобувача окремо, ураховуючи його потреби, здібності й особистісні особливості [5; 6]. Це створює сприятливу атмосферу для міжособистісної взаємодії, даючи педагогові змогу краще зрозуміти та підтримувати розвиток студента.

Підкреслимо, що спілкування й фахова підготовка мають тісний зв'язок у багатьох професійних сферах, включаючи й освіту. Тому спілкування між учителем та учнем є важливим елементом підготовки майбутніх учителів

музичного мистецтва, оскільки через спілкування відбувається передача знань, навичок, цінностей і досвіду. Взаємодія між учителем та учнем допомагає створити здорове освітнє середовище, де можливий ефективний обмін інформацією та взаємне розуміння.

Аналіз наукової літератури [1; 2; 3], безумовно, підтверджує, що спілкування й підготовка – взаємопов'язані та взаємозалежні процеси. У педагогічній сфері це особливо важливо, оскільки комунікація вчителя з учнями впливає на якість освіти та сприйняття знань. Таким чином, важливо враховувати це співвідношення під час підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, приділяти належну увагу спілкуванню та його зв'язку з освітнім процесом.

У дидактиці пропонується декілька загальноприйнятих стадій розвитку спілкування між учителем музичного мистецтва й учнями:

– *установлення контакту* (ця стадія включає зустріч і перше враження, учитель може намагатися познайомитися з учнями, дізнатися про їхні музичні інтереси й уподобання; тут важливо встановити емоційний і психологічний контакт);

– *розуміння потреб* (на цій стадії вчитель музики прагне зрозуміти індивідуальні потреби учнів щодо їхньої музичної освіти й розвитку);

– *спільна робота* (це етап спільної праці вчителя й учнів над музичними завданнями та проектами, сюди можуть належати спільно виконані музичні вправи, обговорення творчих ідей чи спільної підготовки до концерту);

– *фасилітація* (на цій стадії вчитель сприяє співпраці та взаємодії між учнями під час музичної діяльності, сприяє їхньому взаєморозумінню й підтримці);

– *оцінювання та підтримка* (на цьому етапі вчитель надає зворотний зв'язок і підтримку щодо досягнень учнів у музиці й допомагає їм в оцінюванні та розвитку їхнього потенціалу).

Проте ці етапи розвитку спілкування можуть змінюватися залежно від конкретної ситуації та особливостей учнів.

Водночас у процесі наукового дослідження ми виокремлюємо п'ять основних складни-

ків структури педагогічної діяльності, які, на нашу думку, важливі для вчителя музичного мистецтва особливо під час вокально-хорової роботи: *пізнавальний, проєктний, конструктивний, організаційний, комунікативний*. Пізнавальний – включає зусилля, пов'язані з набуттям знань про мету діяльності, шляхи й засоби досягнення цих цілей. Проєктний – включає планування майбутніх дій спільно з учнями. Конструктивний – створює модель для майбутньої діяльності. Організаційний – орієнтований на мовленнєву діяльність (бесіда, розповідь) і належне поведіння себе в конкретних ситуаціях. Комунікативний – описує вміння педагога встановлювати педагогічно цілеспрямовану взаємодію з учнем.

Разом із тим у викладанні музики важливо мати глибоке розуміння різних аспектів спілкування, таких як інтелектуальне, емоційне, образне, асоціативне й волюнтаристське мовлення. Ці види спілкування можуть використовуватися для підтримки розвитку різних аспектів особистості учня через музичне навчання. Ідентифікація таких компонентів допоможе краще розуміти важливість спілкування в педагогічній практиці вчителя музики.

Важливу роль у стилі взаємин відіграє управлінська (організаторська) діяльність педагога, що підкреслюють психологи через специфічний зворотний зв'язок між учасниками спілкування. Так, організація уроків, взаємодія з учнями та їхніми батьками, співпраця з колегами – усе це потребує вміння ефективно керувати власною діяльністю, виявляти лідерські якості й налагоджувати взаємодію з іншими.

Зворотний зв'язок між учасниками спілкування, зокрема між учителем та учнями, є важливою частиною взаємодії. Він дає змогу зрозуміти, наскільки ефективно передана інформація та чи досягнуті навчальні цілі, а також допомагає педагогові адаптувати свої методи й підходи залежно від потреб учнів. Управлінська діяльність педагога повинна завжди враховувати не лише одностороннє спілкування, а й відкритий для зворотного зв'язку діалог, у якому кожна сторона може висловлювати свої думки та переживання.

Розглядаючи художньо-творче спілкування як педагогічну проблему в музично-педагогічній діяльності, можемо зауважити, що воно є ключовим аспектом ефективного навчання й розвитку учнів. Художньо-творче спілкування можна розглядати як складну художньо-творчу категорію, що охоплює взаємодію між мистцями в процесі творчості [1, с. 143]. Ця взаємодія є важливою в мистецтві, тому що вона дає учасникам змогу виражати свої ідеї, думки й емоції через творчість і співтворення. Звідси органічний взаємозв'язок між процесом педагогічної комунікації та процесом музично-педагогічного спілкування дійсно вносить творчий елемент у музично-виконавську діяльність. Через взаємодію вчителя й учня в процесі музичного навчання та виконавства виникає можливість для спільного творчого розвитку, обміну ідеями й емоціями. Цей взаємозв'язок стимулює учня до творчості та самовираження через музику, що сприяє розвитку музичних навичок та артистичних здібностей. Таким чином, процес музично-педагогічного спілкування допомагає створювати творчу й виразну музичну діяльність.

Ми переконані, що музично-педагогічна діяльність – мистецтво спілкування. У процесі музичного спілкування виконавці та слухачі спілкуються через мову музики, що породжує особливий чуттєвий емоційний заряд. Музика може передавати різні емоції, створювати атмосферу співчуття, радості, суму й інших почуттів у слухачів. Цей емоційний заряд виникає завдяки вмілому виконанню музикантів, їхньому відчуттю й емоційній виразності, а також спроможності передавати свої почуття через музику. Таким чином, музичне спілкування є важливим елементом музично-педагогічної діяльності, що створює особливий емоційний зв'язок між виконавцями та слухачами.

Дискусійного характеру набуває розуміння науковцями поняття «художня творчість», яка має свою специфіку, оскільки вона вимагає унікального поєднання творця-суб'єкта творчості з його внутрішнім світом, емоціями, думками й інтуїтивними переживаннями. Це відмінно від предметної діяльності, яка ґрунтується на конкретних об'єктах, проце-

сах і механізмах. Філософи та психологи [3] дійсно звертають увагу на принципи відмінності художньої творчості від предметної діяльності. Аналіз їхніх досліджень свідчить, що художня творчість базується на самовираженні, внутрішньому світі, унікальних думках і відчуттях творця, тоді як предметна діяльність спрямована на зовнішні об'єкти, вимірювання й керування конкретними процесами.

Підкреслимо, що психологічний аспект художньо-творчого акту включає розгляд інтелектуального контексту діяльності творця. Інтелектуальні здібності, креативність, уява, когнітивні процеси й рішення проблем – усе це відіграє важливу роль у творчому процесі. Відтак, художня творчість може вимагати високого рівня аналітичної мисленнєвої діяльності, здатності до абстрактного мислення та вміння глибоко розуміти й інтерпретувати різноманітні поняття. Творчість вимагає вибору оптимальних стратегій розв'язання творчих завдань, новаторського мислення та здатності до пошуку нестандартних рішень. Разом із тим у психолого-педагогічній літературі знаходимо наукові пошуки щодо інтелектуальних процесів, пов'язаних із уявленнями, сприйняттям, увагою, пам'яттю, мовними здібностями й іншими аспектами, що впливають на художню творчість і вираження. Таким чином, інтелектуальний контекст діяльності творця суттєво впливає на процес створення художніх творів.

Ця відмінність створює багатогранну багатовимірність досліджень у галузі філософії та психології, а також надихає на подальше вивчення й розуміння художньої творчості.

Ми впевнені, що справжня художня творчість вимагає великого наполегливого внеску власної праці, незважаючи на будь-які обставини. Для таких особистостей творчість стає життєвим стилем, активною та необхідною частиною їхнього існування. Художня творчість – засіб самоперевтілення, максимального розвитку й реалізації власного творчого потенціалу. У сфері культурної діяльності найвищим рівнем творчості є соціальна активність, тобто художня творчість, спрямована на соціальні зміни.

З погляду музично-педагогічної діяльності художню творчість можна трактувати як процес творення музики, що спонукає людину до самовираження, розвитку музичних здібностей і творчої активності. Для педагогів-музикантів художня творчість означає здатність стимулювати учнів до власного музичного вираження й розвитку творчих здібностей через викладання, організацію та ведення музичних занять. Крім того, художня творчість у музично-педагогічній сфері може означати розроблення нових методик навчання, створення музичних композицій для навчальних цілей і поєднання музичних творів з іншими мистецькими формами в музично-виховних заходах.

До спільних ознак як музичного виконавства, так й інших видів художньої творчості людини можна зарахувати такі: *емоційний вираз* (як музика, так й інші види художньої творчості можуть висловлювати емоції та викликати відповідні відчуття в слухачів або глядачів); творчий процес (музичне виконавство, так само як й інші види художньої творчості, вимагає творчого підходу, унікальності й особистої інтерпретації авторських матеріалів); технічні вміння (для успішного музичного виконання, так само як і для інших видів творчості, потрібні технічні навички та вміння працювати з матеріалами інструментів або мистецьких технік); артистичне виконання (як у музиці, так і в інших видів творчості, виконавці висловлюють свою особистість через виконання творів та інтерпретацію матеріалів).

Таким чином, художній творчості, включаючи музичне виконавство, властиві одні й ті самі основні принципи й елементи.

Для художньо-творчого спілкування в навчальній діяльності студентів, особливо в їхній практичній роботі, корисно буде дотримувати такі принципи:

– *взаємоповага* (студенти повинні поважати й визнавати творчий внесок одне одного; кожен має право на власну думку та вираження власної творчості);

– *відкритість до нових ідей* (студенти мають бути відкриті до прийняття нових ідей і поглядів, що допоможе розширити їхні творчі можливості);

– *конструктивна критика* (спільна робота над творчими проєктами передбачає здатність давати та приймати конструктивну критику, це допомагає студентам розвиватися й покращувати свої творчі навички);

– *емпатія* (важливо бути співчутливим до почуттів та інтересів інших учасників спілкування, це сприяє створенню сприятливої атмосфери для творчості).

Дотримання цих принципів сприятиме плідному й ефективному художньо-творчому спілкуванню серед студентів.

З огляду на проблему дослідження, ми хочемо зазначити, що спілкування як ключовий компонент у формуванні фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва виступає передусім у декількох аспектах: *взаєморозуміння* (спілкування допомагає студентам розвивати навички взаєморозуміння, що є важливим для майбутніх учителів музичного мистецтва. Вони повинні бути здатні ефективно спілкуватися зі своїми учнями, колегами й батьками); *співпраця* (спілкування в спільних проєктах і колективних виступах розвиває навички співпраці, що є важливим для вчителів, які працюють у колективі та ведуть гуртки або хори); *емоційний інтелект* (спілкування допомагає розвивати емоційний інтелект студентів, що є важливим у їхній майбутній професійній діяльності. Вони мають бути здатними сприймати, розуміти й ефективно взаємодіяти з емоціями своїх учнів); *творчий обмін ідеями* (спілкування створює можливість для творчого обміну ідеями та досвідом, що допомагає студентам розвивати свої творчі здібності й надалі допомагає їм навчати своїх учнів).

Ці аспекти підкреслюють важливість спілкування під час формування фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва. Тому під час підготовки майбутніх фахівців важливо навчити їх високорівневого мистецького спілкування, яке передбачає вміння виразно й інформативно спілкуватися з учнями, колегами та глядачами, використовуючи мову музики й мистецтва. Це включає не лише передачу інформації, а й емоційне зближення з аудиторією та здатність передати власні художні ідеї й почуття.

Звідси уточнимо визначення художньо-творчого спілкування в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва – *уміння передавати художню інформацію, ідеї та емоції через мистецтво, залучаючи учнів до творчого процесу, розвиваючи їхні творчі здібності й сприяючи розвитку художнього мислення.*

Ще одним важелем у дослідженні є встановлення так званих рівнів спілкування. Установлення рівнів спілкування в процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва означає аналізування й розуміння способів, якими студенти можуть спілкуватися з учнями, колегами та глядачами на різних рівнях. Це включає вміння адаптувати спілкування до потреб і рівня розвитку аудиторії, використовуючи відповідні мистецькі засоби виразності. Так, на найнижчому рівні спілкування відбувається простий обмін словами, що не має цікавого для співрозмовника й має властивості автоматизму та обмеженості. Це спілкування не потребує осмислення й не має жодної емоційної зарядки, а також не спонукає учасників до активності. На другому рівні обмінюються цікавою інформацією про трактування музичних творів, який також включає емоційно-образну активність учнів. Цей рівень має стимулювальний характер і переважає в груповій співпраці учасників колективу. Також важливо зазначити, що цей рівень може охоплювати не лише зміст музики, а й історичні факти про створення творів, життя та творчість композиторів тощо. Третій рівень – духовний. Це враження від музики, коли виконавці глибоко відчують інтерпретацію авторського оригіналу. Цей рівень виникає в особливі моменти, коли виконавці переживають натхнення, духовне піднесення й катарсис. Його також називають творчо-особистісним.

Отже, художньо-творче спілкування в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва визначається рівнем

взаємодії між учителем та учнями. Зазначені рівні музичного спілкування відображають різні інтеракції між педагогом і здобувачем, і кожен рівень має свої важливі характеристики. У процесі навчання музичного мистецтва вчителі повинні керуватися цими рівнями, стимулювати розвиток інтересу та любові до музики у своїх учнів, а також надихати їх на творче самовираження через музику.

Висновки. Таким чином, ми виявили, що художньо-творче спілкування в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є ключовим компонентом під час формування їхніх фахових компетентностей. Взаємодія вчителів та учнів у творчому процесі сприяє розвитку творчого мислення, виявленню й розвитку індивідуальних здібностей, поглибленню розуміння та відчуття мистецької спадщини й формуванню особистісних якостей. Отже, використання художньо-творчого спілкування в педагогічній практиці сприяє підготовці компетентних учителів музичного мистецтва, здатних до творчого розвитку своїх учнів.

Ми вважаємо, що розуміння закономірностей спілкування є важливим для людей, які працюють у творчих сферах. У зв'язку з цим загальні теорії спілкування є важливими передумовами для дослідження проблеми художньо-творчого спілкування в контексті підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Для подальшого дослідження ми можемо розширити нашу роботу, зосередившись на конкретних методиках і прийомах спілкування, які сприяють розвитку художньо-творчих навичок у майбутніх учителів музичного мистецтва. Крім того, варто дослідити вплив художньо-творчого спілкування на професійну успішність учителів музичного мистецтва в різних контекстах освіти. Результати таких досліджень можуть бути корисними для розроблення ефективних навчальних програм і підготовки майбутніх педагогів музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайцева А.В. Художньо-комунікативна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва: теорія, методологія, методичні аспекти : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 255 с.
2. Засєкіна Л.В., Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування : навчальний посібник. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.
3. Зязюн І. Педагогічна майстерність : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.
4. Малахов В.А. Етика спілкування : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2006. 400 с.
5. Проворова Є.М. Особливості музично-педагогічної комунікації вчителя та учнів на уроках музики. *Теорія та методика мистецької освіти: наукова школа Г.М. Падалки* : колективна монографія / Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ, 2011. С. 276–284.
6. Раструба Т.В. Критерії, показники та рівні сформованості здатності хорових диригентів до художньо-творчого спілкування. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. Кропивницький : Централь-ноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Вип. 209. С. 263–268.

ARTISTIC-CREATIVE COMMUNICATION AS A KEY COMPONENT IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE MUSIC TEACHERS

RASTRUBA TETIANA VITALIIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Vocal and Choral Skills
Nizhyn Mykola Gogol State University

Introduction. *The main problem of the research on artistic-creative communication as a key component in the formation of professional competencies of future music art teachers is the necessity of a comprehensive approach, finding objective research methods, and taking into account the diversity of this phenomenon.*

Purpose. *The main goal of the research is to clarify the impact of artistic-creative communication on the formation of professional competencies of future music art teachers in order to determine its role and significance in the educational process.*

Methods: *analysis of pedagogical practice and observation of the interaction between future music teachers and their students during creative sessions; surveys and interviews with future music teachers regarding their perception of the role of artistic-creative communication in shaping professional skills; analysis of educational programs and methodological materials aimed at developing artistic-creative communication among future music teachers; utilization of observation methods and analysis of interaction results between teachers and students during music lessons.*

Results. *It has been found that artistic and creative communication plays a crucial role in shaping the professional competencies of future music teachers. In particular, the use of artistic and creative communication methods has been shown to contribute to the development of creativity, emotional expression, creative self-expression, and mutual understanding between the teacher and the student. Additionally, this approach contributes to the creation of a positive psychological climate in the learning environment, increases students' interest in the learning process, and promotes their creative development.*

Originality. *The scientific novelty lies in the development and utilization of new teaching approaches based on artistic and creative communication as the main factor in shaping the professional competencies of future music teachers.*

Conclusion: *prioritize the development of artistic and creative communication skills in the training and education of future music teachers; implement specific teaching approaches that emphasize the use of artistic and creative communication as a fundamental tool for developing students' professional competencies; provide opportunities for future music teachers to engage in practical and hands-on experiences that foster artistic and creative communication skills; offer professional development and training opportunities for current music teachers to enhance their abilities in utilizing artistic and creative communication in their teaching practices; encourage further research and collaboration within the field to continue exploring the impact of artistic and creative communication on the development of professional competencies in music education.*

Key words: *future teachers of musical art, communication, communication, competences, principles, pedagogical activity.*

REFERENCES

1. Zaitseva, A. V. (2017). *Khudozhno-komunikatyvna kultura maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva : teoriia, metodolohiia, metodychni aspekty* [Artistic and communicative culture of the future music teacher: theory, methodology, methodical aspects]. Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova.
2. Zasiakina, L. V., & Pastryk, T. V. (2013). *Osnovy psykholohii ta mizhosobove spilkuvannia* [Basics of psychology and interpersonal communication]. Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky.
3. Ziazium, I. (2008). *Pedahohichna maisternist* [Pedagogical skill]. (3rd ed.). SPD Bohdanova A. M.
4. Malakhov, V. A. (2006). *Etyka spilkuvannia* [Ethics of communication]. Lybid.
5. Provorova, Ye. M. (2011). Osoblyvosti muzychno-pedahohichnoi komunikatsii vchytelia ta uchniv na urokakh muzyky [Peculiarities of music-pedagogical communication between teacher and students in music lessons]. *Teoriia ta metodyka mystetskoï osvity: naukova shkola H. M. Padalky: kol. monohrafiia / Nats. ped. un-t imeni M.P. Drahomanova*, (pp. 276–284).
6. Rastruba, T. V. (2023). Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti zdatnosti khorovykh dyryhentiv do khudozhno-tvorchoho spilkuvannia [Criteria, indicators and levels of formation of the ability of choral conductors for artistic and creative communication]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*. 209, 263–268.